

עוצרים את הדימום

חסמים והמלצות
נייד מדיניות

עמותת סיכוי-אופוק

סיכוי-אופוק הוא ארגון משותף לערבים ויהודים שפועלים יחד מאז 1991 לקידום שוויון ושותפות בין האזרחים הערבים והיהודים בישראל. אנו עובדים עם רשויות מקומיות ערביות והנהגת החברה הערבית מול משרדי ממשלה, גופים ציבוריים, התקשורת והציבור הרחב, כדי לחולל שינויי מדיניות שיביאו לשוויון חומרי ומהותי, לחיים משותפים ולמרחבים משותפים לאזרחים הערבים-פלסטינים ולאזרחים היהודים החיים פה יחד.

כתיבה: ויסאל רעד

עריכה וליווי: שירין בטשון, עופר דגן, רג'ד ג'ראסי

נובמבר 2025

1.	תקציר מנהלים.....	3
2.	מטרת נייר המדיניות.....	4
3.	מתודולוגיה.....	5
4.	פשיעה ואלימות בחברה הערבית.....	6
5.	החלטות ממשלה למאבק בפשיעה ובאלימות בחברה הערבית.....	9
6.	מודל העבודה של תוכנית "עוצרים את הדימום" – שותפות מרובת גורמים.....	10
	שלבים מרכזיים בתוכנית "עוצרים את הדימום".....	12
7.	ניתוח הראיונות וממצאים.....	13
א.	חסמי תכלול כלליים.....	13
ב.	חסמים הקשורים למשטרה.....	13
ג.	חסמים הקשורים במעורבות קהילתית.....	14
ד.	חסמים הנוגעים למגבלות כוח האדם ומשאבים ברשות המקומית.....	15
ה.	חסמים הנוגעים לשיתוף פעולה בין מחלקות ברשות המקומית.....	16
ו.	חסמי מדידה והערכה.....	17

1. תקציר מנהלים

בשנים האחרונות התרחבו האלימות והפשעה בחברה הערבית הפלסטינית בישראל וגבו חייהם של מאות גברים, נשים, ילדים, ובמקרים מסוימים אפילו של תינוקות. החברה הערבית מהווה כחמישית מכלל האוכלוסייה בישראל, אך אחוז הנרצחים הערבים מבין כלל הנרצחים בשנים 2018–2022 היה כ-70%, כמעט פי 3.5 משיעורם באוכלוסייה. בשנת 2023 נרשם שיא חסר תקדים במספר מקרי הרצח, עם 242 קורבנות – יותר מכפול מהמספר שנרשם בשנת 2022. בשנת 2024 נוספו אליהם 230 אזרחיות ואזרחים ערבים שאלימות ופשעה גבו את חייהם.

בעקבות האלימות המתפשטת קיבלה הממשלה כמה החלטות ייעודיות, כמו החלטה 549 למאבק בפשיעה ובאלימות. מדובר בתוכנית חומש לשנים 2022–2026, ששמה דגש על החזרת הביטחון האישי ואמון הציבור הערבי במערכות אכיפת החוק ועל חיזוק המענה הכולל למאבק באלימות. כחלק מיישום החלטה 549 הוחלט על תוכנית פיילוט שנקראה "עוצרים את הדימום" בשבעה יישובים בחברה הערבית שהוגדרו "יישובים אדומים": אום אלפחם, ג'יסר א-זרקא, טורעאן, טייבה, טמרה, לוד ורהט, שנבחרו על סמך קריטריונים שונים, וביניהם אחוז הפשיעה והאלימות ביישוב. מטרת התוכנית היא לצמצם באופן ניכר את אירועי האלימות החמורים ואת מספר הנפגעים מהם, לצד בקרה ומדידה שוטפת של האפקטיביות של התוכנית.

נייר עמדה זה עוקב אחר יישום התוכנית "עוצרים את הדימום" לאור חשיבותה הרבה לחברה הערבית. בהצלחת התוכנית גלום פוטנציאל לבניית מודל פעולה שיורחב ויוטמע בהמשך ביישובים נוספים.

מודל העבודה של התוכנית משלב בין גורמים רבים ושונים ברמה היישובית, וכולל בניית צוות עבודה קבוע המורכב ממנהל יישובי מטעם הרשות הלאומית לביטחון קהילתי ברשות המקומית, מפקד תחנת המשטרה ביישוב, פרקליט בכיר, מנהלי אגפי הרווחה והחינוך, ושותפים נוספים בהתאם לצורך.

נייר מדיניות זה מנסה להעריך את יישום הפיילוט ולאחר את החסמים העומדים בפני יישומו המיטבי. המידע לכתיבתו מבוסס על למידת התוכנית, איסוף מידע איכותני דרך ראיונות חצי מובנים עם מנהלים יישוביים בחמישה מתוך שבעת היישובים המשתתפים בפיילוט, ועל פגישות שקיימנו עם נציגי משרדי ממשלה המעורבים בתוכנית.

הנייר סוקר חמישה סוגים של חסמים ביישום התוכנית:

1. חסם מרכזי הקשור בתכלול התוכנית.
2. חסמים הקשורים לעבודת המשטרה.
3. חסמים הקשורים במעורבות קהילתית.
4. חסמים הנוגעים למגבלות כוח האדם והמשאבים ברשויות המקומיות ובשיתוף הפעולה המוגבל בין מחלקות שונות בתוכן.
5. חסמי מדידה והערכה.

לצד כל חסם גיבשנו המלצות קונקרטיות שיאפשרו להתגבר עליו או לצמצם את השפעתו השלילית.

מטרתו של נייר מדיניות זה היא לגבש תובנות והמלצות שיתרמו ליישום תוכנית "עוצרים את הדימום" – תוכנית פיילוט המתקיימת בשבעה יישובים ערביים שהוגדרו "יישובים אדומים": אום אלפחם, ג'יסר א-זרקא, טורעאן, טמרה, טייבה, לוד ורהט, שנבחרו על סמך קריטריונים שונים של אחוז הפשיעה וחומרת האלימות בהם (להלן "התוכנית" ו/או "הפיילוט")¹. התוכנית היא חלק מהחלטת ממשלה 549 לטיפול בפשיעה ובאלימות בחברה הערבית בשנים 2022–2026 (להלן "החלטה 549")², והייתה אמורה להביא לצמצום ניכר במספר אירועי האלימות החמורים. נייר המדיניות כולל המלצות להתמודדות עם אתגרים וחסמים ביישום הפיילוט, בתוספת המלצות קונקרטיות להתגברות עליהם או לכל הפחות לצמצום השפעתם השלילית. המעקב אחר תוכנית "עוצרים את הדימום" נובע מהחשיבות שאנו מייחסים ליישום התוכנית בחברה הערבית, שכן בהצלחתה טמון פוטנציאל לבניית מודל פעולה יישובי שיורחב ויוטמע בהמשך ביישובים ערביים נוספים כחלק מתפיסת הפעולה המשולבת שהתוכנית מקדמת, הכוללת אכיפה, מניעה, טיפול ועבודה קהילתית.

1. הרשות הלאומית לביטחון קהילתי. "תוכנית 'עוצרים את הדימום'". המשרד לביטחון לאומי.

2. החלטת ממשלה 549 למאבק בפשיעה ואלימות בחברה הערבית, משרד ראש הממשלה.

איסוף הנתונים לכתיבת נייר זה כלל שלושה מהלכים עיקריים:

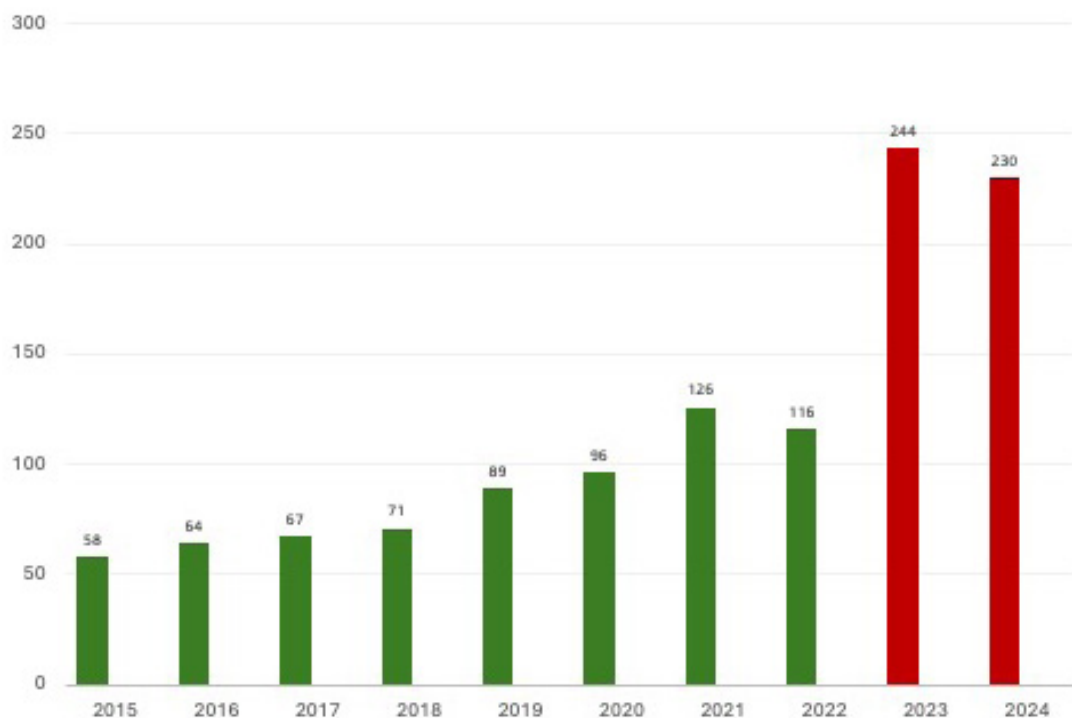
1. סקירה ולמידה של [מודל התוכנית](#) הארצית ותכניות עבודה ברמת היישוב, שנשלחו אלינו על ידי מנהלים יישוביים ברשויות מקומיות. המנהל היישובי הוא איש הקשר המרכזי בין הרשות המקומית והרשות הלאומית לביטחון קהילתי ומופקד על ביצוע תכניות עבודה שונות ברשות המקומית (להלן "מנהל יישובי").
במסגרת כתיבת המסמך נסקרו כוח האדם ברמת היישוב ומודל העבודה הארצי של הפיילוט, המהווים מקור מידע חשוב להבנת הערכים העומדים מאחורי התוכנית ולזיהוי הפערים בין התכנון ליישום. הכרת כוח העבודה היישובי אפשרה לנו לבחון כשלים וגורמים מעכבים ביישום התוכנית.
2. ראיונות עומק מובנים חלקית שנערכו עם אחראים על יישום תוכנית "עוצרים את הדימום" בחמש רשויות מקומיות המשתתפות בפיילוט: אום אלפחם, ג'סר א-זרקא, טורעאן, טמרה ורהט. בחלק מהראיונות הצטרפו אל המנהלים היישוביים גם אנשי מקצוע מהרשויות המקומיות, כולל ראשי רשויות, מנכ"לים, עובדים סוציאליים ומנהלי מחלקות ששיתפו אותנו ברשמיהם לגבי האתגרים והחסמים העומדים בפני יישום התוכנית וסייעו לנו לגבש המלצות פעולה. בנוסף ראיינו גם את מנהלת כוח האדם בתחום משפט וזכויות בג'וינט אשלים, אשר היה הגורם המתכלל את תוכנית "עוצרים את הדימום", כדי להבין מהם מנקודת מבטה החסמים והאתגרים העומדים בפני יישום התוכנית.
3. פגישות עם נציגי משרדי הממשלה המעורבים בתוכנית, לרבות משרד המשפטים, פרקליטות המדינה ומשרד ראש הממשלה. נכון למועד זה, טרם הצלחנו לקיים מפגש עם הרשות לביטחון קהילתי, האמונה על יישום התוכנית מטעם המשרד לביטחון לאומי.
4. בהסתמך על ניתוח אינטגרטיבי של מקורות המידע והצלבה ביניהם, זיהינו פערים בין המודל המתוכנן ובין יישום התוכנית בפועל ואת החסמים שגורמים להם. בהתאם לאתגרים ולפערים שזיהינו ניבשנו המלצות מדיניות שבעזרתן יהיה אפשר להתגבר על החסמים שהצבענו עליהם.

4. פשיעה ואלימות בחברה הערבית

הפשיעה והאלימות בחברה הערבית הפלסטינית בישראל היא תופעה הרסנית בעלת השלכות מרחיקות לכת על כל היבטי החיים של האזרחים הערבים, ובראש ובראשונה על בריאותם, חייהם וביטחונם האישי. בשנים האחרונות התרחבו הפשיעה והאלימות וגבו את חייהם של מאות גברים, נשים, ילדים ואף תינוקות.

החברה הערבית מהווה כחמישית מכלל האוכלוסייה בישראל³, אך אחוז הנרצחים הערבים מבין כלל הנרצחים בשנים 2018–2022 היה כ-70%, כמעט פי 3.5 משיעורם באוכלוסייה⁴. הגרף להלן מתאר את העלייה התלולה במספר הנרצחים בחברה הערבית בשנים 2015–2024, כולל ירידה מסוימת בשנים 2022 ו-2024, אך ללא שינוי במגמה הכללית המדאיגה⁵.

מספר קורבנות הרצח הערבים בשנים 2015–2024

גרף 1: מספר קורבנות הרצח הערבים בשנים 2015–2024. מקור: יוזמות אברהם (2024), "קורבנות אלימות ופשיעה בחברה הערבית", עמ' 1 (ה"ש 5).

נתונים של מדור נפגעי עבירה של המשטרה שנמסרו למרכז המחקר והמידע של הכנסת מראים כי בשנים 2018–2022, יותר ממחצית הנשים שנרצחו בישראל (55%) היו ערביות – כמעט פי שלושה משיעורן באוכלוסייה⁶.

3. הודעה לתקשורת פוערים בין יהודים לערבים 2020–2021 – נתונים מתוך דוח פני החברה מס' 14, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. יוני, 2023.

4. אלמו-קפיטל, ג'. יכימוביץ כהן, נ'. שוורץ, ר'. "פשיעה בחברה הערבית: נתונים ומידע על יישום תוכנית מסלול בטוח". מרכז המחקר והמידע-הכנסת, מאי 2023, עמוד 2.

5. יוזמות אברהם, קורבנות אלימות ופשיעה בחברה הערבית | דו"ח סיכום שנת 2024.

6. מרכז המחקר והמידע של הכנסת, הע"ש 4, עמוד 15.

מספר קורבנות רצח נשים לפי קבוצת אוכלוסייה בשנים 2018-2022

שנה	ערביות	יהודיות	אחרות	סה"כ
2018	14	12	3	29
2019	10	7	-	17
2020	17	12	-	29
2021	16	10	1	27
2022	13	11	-	24

טבלה 2: מספר קורבנות רצח נשים לפי קבוצות אוכלוסייה בשנים 2018-2022. מקור: מרכז המחקר והמידע של הכנסת, "פשיעה בחברה הערבית: נתונים ומידע על יישום תוכנית מסלול בטוח", עמ' 2 (ה"ש 4)

השנים 2023-2024 היו הקטלניות ביותר בחברה הערבית עד כה, ומספר הנרצחים בהן הגיע לשיא חסר תקדים. 244 אזרחיות ואזרחים ערבים נפלו קורבן לרצח בשנת 2023 – יותר מכפול בהשוואה לשנת 2022. בשנת 2024 נרצחו 230 אזרחיות ואזרחים ערבים⁷.

על פי נתונים רשמיים, האזרחים הערבים מהווים חלק ניכר מנפגעי הירי והרציחות בישראל. כ-84% מהנפגעים מעבירות נשק בשנים 2017-2020 הם ערבים אזרחי ישראל, לעומת כ-12% יהודים (השאר – אחוז קטן – הם ערבים שאינם תושבי ישראל או אחרים). באותה תקופה גדל מספרם של הקורבנות הערבים תושבי ישראל בכ- 72%.⁸

ההתרחבות המדאיגה של האלימות והעלייה המתמדת במספר הנרצחים בחברה הערבית לא לוותה בעלייה באחוזי פענוח תיקים והעמדה לדין מצד רשויות האכיפה. לפי מרכז המחקר והמידע של הכנסת, רק ב-29% ממקרי הרצח שהתרחשו בחברה הערבית בשנים 2018-2022 הוגשו כתבי אישום, בעוד אחוז פענוח תיקי הרצח בחברה היהודית היה כ-69% במוצא⁹. דו"ח של עמותת יוזמות אברהם מציין שבשנת 2023 היה אחוז הפענוח של מקרי רצח בחברה הערבית 10.5% בלבד¹⁰.

נתונים כמותיים הנוגעים למקרי רצח של נשים ערביות ויהודיות שהתרחשו בעשור שבין 2008 ל-2018 מעידים על יחס לא שוויוני של רשויות אכיפת החוק, ובראשן המשטרה, למקרי הרצח, וחושפים פערים באחוזי הגשת כתבי אישום (94.3% בקרב יהודים לעומת 56% בקרב ערבים), פערים באחוזי ההרשעות (75% לעומת 34%) ופערים בעונשים המינימליים המוטלים על נאשמים בעבירות רצח והריגה (14-18 שנות מאסר בפועל לאסירים יהודים? לעומת 5.5 שנים לאסירים ערבים?), לרעתן של נשים ערביות¹¹.

7. יוזמות אברהם, ה"ש 5, עמוד 1.

8. יכימוביץ-כהן, נ' "עבירות נשק-נתונים והתמודדות הרשויות" מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 16 באוגוסט 2021.

9. מרכז המחקר והמידע של הכנסת, ה"ש 4, עמוד 14.

10. יוזמות אברהם, ה"ש 5, עמוד 3.

11. בטשון, ש' טיפול המשטרה במקרי רצח נשים פלסטיניות אזרחיות ישראל. נשים נגד אלימות, מרכז אלטפולה ושדולת הנשים, 2021.

לצד השיעור הנמוך של פענוח תיקי פשיעה ואלימות, מבקר המדינה מצביע על מאמצים דלים מצד רשויות אכיפת החוק בכל הנוגע לעבירות ירי ועבירות רכישת נשק, נשיאתו, החזקתו או הובלתו, ועל מספר קטן בהרבה של כתבי אישום בהשוואה למספר התיקים שנפתחים. כך למשל, שיעור כתבי האישום בגין עבירות ירי בשנים 2017-2019 עמד על 3-5 אחוזים בלבד¹². יתר על כן, פעולות המשטרה לתפיסת נשק בלתי חוקי לא בלמו או צמצמו את מקרי הירי בחברה הערבית. במבצעי איסוף אמצעי לחימה ארציים שערכה המשטרה בשנים 2017 ו-2019 נאספו ביישובי החברה הערבית 15 ו-19 כלי נשק (בהתאמה)¹³, ובשנת 2023 דיווחה המשטרה כי תפסה כ-1,500 רובים וכאלף אקדחים¹⁴, בעוד ההערכה היא שמספר כלי הנשק הבלתי חוקיים שנמצאים בידיהם של אזרחים ערבים מתקרב ל-300 אלף¹⁵.

בנוסף, בשנים האחרונות אנו עדים להשתלטות של גורמי פשיעה על תפקידים ברשויות המקומיות הערביות באופן שפוגם בתפקודן. מינואר עד ספטמבר 2023 הוגדרו 50 ראשי רשויות מקומיות כמאוימים. 29 מהם (יותר ממחצית) הם ראשי רשויות ערביות, אף שהרשויות המקומיות הערביות מהוות רק שליש מכלל הרשויות במדינה¹⁶. איומים אלה מיתרגמים לא פעם לפגיעות בנפש. בשנת 2023 נרצח מנכ"ל עיריית טירה ביריות ליד תחנת משטרה, ושנתיים לפני כן נורה מנכ"ל עיריית קלנסווה ונפצע קשה¹⁷. נייר זה לא יעסוק בסוגיה סבוכה זו, אולם הפגיעה באזרחים הערבים ובגורמים מקצועיים ופוליטיים ברשויות המקומיות הערביות הן עדות להתרחבותה של תופעה מסוכנת ולצורך לבלום אותה ללא דיחוי.

12. "התמודדות משטרת ישראל עם החזקת אמצעי לחימה לא חוקיים ואירועי ירי ביישובי בחברה הערבית וביישובים מעורבים". מבקר המדינה, 2021, עמוד 28.

13. מרכז המחקר והמידע, הע"ש 4, עמוד 4.

14. משטרת ישראל, עלייה בתפיסת אמצעי לחימה בלתי חוקיים מתחילת השנה, 10 ביולי 2023.

15. דו"ח שהוגש למבקר המדינה, "הפשיעה בחברה הערבית, לקויים בטיפול המשטרה", חברת הכנסת חנין זועבי, 2017.

16. יכימוביץ-כהן, נ'. "נתונים על ראשי רשויות מקומיות ועובדי רשויות מאוימים – עדכון". מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 5 בספטמבר 2023.

17. שעלאן, חסן. תורנמן, מאיר. "מנכ"ל עיריית טירה נרצח ביריות ליד תחנת המשטרה בעיר", אתר ואינט 22 באוגוסט 2023.

5. החלטות ממשלה למאבק בפשיעה ובאלימות בחברה הערבית

עקב העלייה במקרי הרצח והאלימות החמורה בחברה הערבית התקבלו החלטות ממשלה ייעודיות לטיפול בתופעה. אחת המרכזיות שבהן היא החלטה 549, תוכנית חומש לשנים 2022–2026, שהתקבלה בסוף שנת 2021 כדי לתת מענה ממשלתי בכמה מישורים לאלימות ולפשיעה בחברה הערבית. על פי לשון ההחלטה, הממשלה מייחסת חשיבות לחיזוק שלטון החוק, להחזרת הביטחון האישי ואמון הציבור במערכות אכיפת החוק, ולחיזוק המענה הממשלתי הכולל למאבק בפשיעה ובאלימות.

ההחלטה מבקשת להשיג את המטרות הבאות:

- פירוק ארגוני פשיעה וצמצום ניכר של מספר כלי הנשק המוחזקים באופן בלתי חוקי
- הפחתת האמצעים הכלכליים העומדים לרשות ארגוני הפשיעה
- חקיקה ורגולציה
- הגברת השיתוף והשותפות ביישום התוכנית עם נציגים מהחברה הערבית, לרבות ראשי הרשויות המקומיות הערביות והערים המעורבות.

במקביל להחלטת ממשלה 549 התקבלה גם החלטה 550, "תקדום" (תקדם) – תוכנית כלכלית לצמצום פערים בחברה הערבית בין השנים 2022–2026, המקצה תקציבים לתחומים שסבלו מהזנחה ואפליה רבת-שנים, כמו חינוך, תעסוקה, תכנון ובנייה, תחבורה ועוד¹⁸. על פי דו"ח המלצות ועדת המנכ"לים להתמודדות עם הפשיעה והאלימות בחברה הערבית שקדם להחלטות אלה, הפערים המשמעותיים בתשתיות ובנגישות לשירותים חברתיים ביישובים הערביים (בהשוואה ליישובים היהודיים) מגבירים את העוני, האבטלה וחוסר המעש בקרב צעירים ומהווים קרקע פורייה להתגברות הפשיעה והאלימות¹⁹.

עוד החלטה רלוונטית היא החלטה 1279 – התוכנית לפיתוח כלכלי-חברתי בקרב האוכלוסייה הבדואית בנגב 2022–2026, המשלימה את החלטה 550²⁰. החלטה 1279 מתייחסת אף היא לטיפול באלימות באמצעות חיזוק הביטחון האישי וחיזוק הקשר עם הקהילה באמצעות הרשות הלאומית לביטחון קהילתי ומשטרת ישראל, כולל הרחבת מרכזי שיטור קהילתיים ומערכים טכנולוגיים למניעת אלימות ברשויות המקומיות הרלוונטיות.

עם פרוץ המלחמה קיצצה המדינה את התקציב לשלוש החלטות ממשלה אלו ב-15% – פי שלושה מהקיצוץ הרוחבי של משרדי הממשלה (5%). ארגוני חברה אזרחית וגורמים נוספים קראו לעצור את הקיצוץ התקציבי בשל השפעתו הרעה על החברה הערבית והעלייה התלולה במקרי אלימות ופשיעה, הדורשת מאמצים מוגברים מצד המדינה²¹.

במסגרת החלטה 549 הוטל על הרשות לביטחון קהילתי שבמשרד לביטחון לאומי לתכלל ולהפעיל תוכנית ניסיונית ברשויות מקומיות להתמודדות עם האלימות החמורה, בהתאם לתבחינים מקצועיים. כתוצאה מכך גובשה תוכנית "עוצרים את הדימום" שהופעלה בשבע רשויות מקומיות ערביות: אום אלפחם, ג'יסר א-זרקא, טורעאן, טמרה, טייבה, לוד ורהט.

18. התוכנית הכלכלית לצמצום פערים בחברה הערבית עד לשנת 2026, הרשות לפיתוח כלכלי של מגזר המיעוטים.

19. המלצות ועדת המנכ"לים להתמודדות עם הפשיעה והאלימות בחברה הערבית. מסמך מדיניות מסכם. משרד ראש הממשלה, יולי 2020.

20. תוכנית לפיתוח כלכלי-חברתי בקרב האוכלוסייה הבדואית בנגב 2022 - 2026 ותיקון החלטות ממשלה, משרד ראש הממשלה.

21. עמותת סיכוי-אופוק. "תקציב 2024 - לעצור את הפגיעה האנושה בחברה הערבית".

6. מודל העבודה של תוכנית "עוצרים את הדימום" – שותפות מרובת גורמים

מודל העבודה של תוכנית "עוצרים את הדימום" בנוי על פעולה המשלבת אכיפה, מניעה, טיפול ועבודה קהילתית ומכתיבה את מעורבותם של גורמים שונים ברמה היישובית. המודל נשען על בניית צוות עבודה קבוע המורכב מכוחות מקומיים מרכזיים בתחומי האכיפה והקהילה, לרבות מפקד תחנת המשטרה ביישוב, פרקליט בכיר, נציגי הרשות המקומית, המנהל היישובי מטעם הרשות הלאומית לביטחון קהילתי ברשות המקומית, מנהלי אגפי רווחה וחינוך ושותפים נוספים (בהתאם לצורך), בליווי חוקר מהמכון לקרימינולוגיה באוניברסיטה העברית בירושלים. האחריות ליצירת שיתוף הפעולה וניהולו מוטלת על המנהל היישובי ברשות המקומית, המתפקד כמנוע לתהליך (הוא זה שמזמן את הדיונים, קובע את המצע לדיון, מסכם את הדיונים, עוקב אחרי ביצוע המטלות ומתריע כשהדברים לא מתקדמים).

המעקב אחר יישום התוכנית וניצול התקציב המיועד לה אמור להיות מלווה בוועדת היגוי מקומית וועדת היגוי ארצית, הכוללת את המשרד לביטחון לאומי, הרשות הלאומית לביטחון קהילתי, פרקליטות המדינה, המכון לקרימינולוגיה באוניברסיטה העברית, משטרת ישראל – האגף לסיכול פשיעה בחברה הערבית, משרד ראש הממשלה – אגף ממשל וחברה, רשויות מקומיות וג'וינט ישראל-אשלים, אשר הייתה אמורה להיות אחראית לתכלול התוכנית. על פי עקרונות התוכנית, המנגנונים והידע שיפותחו ברמה היישובית ישמשו לפיתוח מודל פעולה ארצי שיורחב ויוטמע בהמשך בכל היישובים הרלוונטיים כחלק מתפיסת הפעולה המשולבת שמקדמת הממשלה.

התוכנית היא חלק מהחלטת ממשלה 549 למאבק בפשיעה ובאלימות בחברה הערבית, ותוקצבה ב-2.4 מיליארד ₪ שאמורים להיות מחולקים בפרסיה שווה בין השנים 2022–2026.²² התקציבים המחולקים לרשויות המשתתפות בתוכנית הפיילוט "עוצרים את הדימום" ונכללו בראיונות הם כמעט זהים, ואינם מתבססים על קריטריונים כמו מספר התושבים, רמת הפשיעה והאלימות, הצרכים הייחודיים של היישוב או מצבה הכלכלי של הרשות המקומית. כך למשל, הרשות המקומית טורעאן, המונה כ-15 אלף תושבים, קיבלה בשנה הראשונה לתוכנית תקציב של 686,114 ש"ח. לעומתה טמרה, עיר שמתגוררים בה יותר מ-37 אלף תושבים, קיבלה תקציב של 737,221 ש"ח בלבד.²³ פער זה בולט במיוחד לנוכח נתוני הפשיעה: בין תחילת 2018 לסוף הרבעון הראשון של 2023 נפתחו בטמרה 7,006 תיקי עבירה, לעומת 3,441 בלבד בטורעאן²⁴, אך שתי הרשויות קיבלו תקציבים דומים לתוכנית, ללא התאמה לשיעור הפשיעה או לגודל האוכלוסייה.

הטבלה הבאה מציגה את התקציבים שהועברו בשנת 2022 לרשויות המשתתפות בפיילוט שנכללו בראיונות, וכן את מספר התושבים ואת מספר תיקי הפשיעה שנפתחו בכל אחד מהיישובים בשנים 2018–2023.²⁵

22. החלטת ממשלה 549- עיקרי העשייה לשנת 2022. המשרד לביטחון לאומי, מאי 2023.

23. בהתאם לנתונים המופיעים במפתח התקציב.

24. מרכז המחקר והמידע של הכנסת, ה"ש 4, עמוד 11.

25. מרכז המחקר והמידע של הכנסת, ה"ש 4, עמוד 11. מפתח תקציב.

תקציבי תוכנית "עוצרים את הדימום" בחמש רשויות מקומיות (2022),
לצד מספר התושבים ותיקי הפשיעה בשנים 2018-2023

תקציב לשנת 2022	מספר תושבים	מספר תיקי פשיעה בין 2018-2023	רשויות מקומיות
737,221 ש"ח	37,075	7,006	טמרה
686,114 ש"ח	15,663	3,441	טורעאן
792,297 ש"ח	61,090	----	אום-אפחם
694,000 ש"ח	79,338	13,894	רהט
687,864 ש"ח	15,970	6,177	ג'יסר אל זרקא

טבלה 3: תקציבי תוכנית "עוצרים את הדימום" בחמש רשויות מקומיות (2022), לצד מספר התושבים ותיקי הפשיעה בשנים 2018-2023. מקור: מפתח תקציב, מרכז המחקר והמידע והלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

במסגרת החלטת הממשלה 549, הרשות הלאומית לביטחון קהילתי אמונה על יישום המודל הכולל של תוכנית "עוצרים את הדימום", כולל גיבוש כוח אדם ואישורו בידי ועדת ההיגוי הארצית של הפרויקט, וכן תקצוב, לרבות כזה שמועבר ישירות לרשויות המקומיות המפעילות את התקציב.

דו"ח ביניים שעקב אחר יישום החלטה 549 מצא כי הוצאות תקציביות שהיו אמורות להתבצע במסגרת תוכנית "עוצרים את הדימום" בתחום המענים הטיפוליים, המניעתיים והשיקום, לא בוצעו או בוצעו באופן חלקי בלבד. הדו"ח מציין גם כי ב־2022 הופעלה התוכנית בידי הג'וינט ומלוא התקציב (5 מלש"ח) בוצע, אך ב־2023, בעקבות הפסקת ההתקשרות של המשרד לביטחון לאומי עם הג'וינט, התוכנית הועברה להפעלת הרשות לביטחון קהילתי, וקיימות עדויות סותרות לגבי הפעילות במסגרתה²⁶.

26. יוזמות אברהם והמרכז להעצמת האזרח. "דוח ביניים | אפריל 2024 תוכנית לטיפול בתופעות הפשיעה והאלימות בחברה הערבית - 2022-2026". עמודים 22-23, 34 ו-36.

שלב ראשון: מיפוי

השלב הראשון בתוכנית אמור לכלול זיהוי פרטני של אירועי האלימות החמורה באמצעות מיפוי האנשים המעורבים, הנקודות החמות (המקומות שבהם מתרחשים אירועי פשיעה)²⁸, ומקרי האלימות החמורה. בהתאם לאבחון ייערך מיפוי ואפיון תמונת מצב בהיבטים של אכיפה, רווחה, תעסוקה, חינוך, בריאות וקהילה. בכלל זה ייבחנו הצרכים הבולטים ביישוב, המענים הקיימים, השותפים הפוטנציאליים בקרב ארגונים וקהילות ועוד.

שלב שני: התערבות

השלב השני מתבסס על המיפוי שנעשה בשלב הראשון, ובו נקבעת ההתערבות הנכונה לטיפול באנשים, במקומות ובתופעות שזוהו, בהתאם לאסטרטגיה מקיימת המבטיחה איזון בין פעולות אכיפה, מניעה, טיפול והרתעה. ההתערבות תיעשה בדגש על מהלכים של שיתוף הציבור וחזיון השותפות בין גורמי אכיפה למנהיגות קהילתית, פעולות להנגשת שירותים, הגברת האמון במערכת והפחתת הלגיטימציה לאלימות. ההתערבויות המתוכננות אמורות להתבצע תוך התמקדות באנשים, במקומות ובתופעות, בהתאם למאפיינים הייחודיים של כל יישוב, כפי שנפרט להלן.

1. התערבות ממוקדת אנשים תתבסס על רשימות של מחוללי הפשיעה בכל יישוב שיוכנו בידי הפרקליטות והמשטרה. האנשים שמופיעים ברשימות יטופלו באמצעות אכיפה או הצעת מסלול שיקומי. מקרים שבהם יהיו מספיק ראיות מרשיעות יועברו למסלול הנהוג במשפט הפלילי לצורך מיצוי הדין עם המעורבים. אם יוסכם על תהליך שיקומי, יועבר השם לרכז תמיכה של התוכנית (רכז תל"ם – מתאם שיקום מתכלל), האחראי על ליווי ומניעת הידרדרות עם החזרה לקהילה, כדי שיתאים לכל אחד את המסלול השיקומי המתאים לו.
2. התערבות ממוקדת מקום מתרכזת בנקודות שהוגדרו בשלב הראשון כנקודות חמות. הטיפול נעשה באמצעות שיפור פני המרחב (למשל פינוי גרוטאות או ערימות פסולת), הקמת מתקנים לשירות התושבים (למשל חניון, משחקייה, מגרש כדורגל ועוד), פעילויות קהילתיות ומעורבות משטרתית, בהתאם לצורך שיוגדר בכל מקום שזוהה כנקודה חמה.
3. התערבות ממוקדת תופעה: לאחר מיפוי האלימות והפשיעה בשלב הראשון של התוכנית, המנהל היישובי יבחר באילו תופעות ברצונו להתמקד, יבחן את המענים הקיימים להתמודדות עימן ויחליט על דרכים לניצול מיטבי של המשאבים כדי לתקוף את התופעות שנבחרו. לאחר בחירת התופעות להתערבות תיבנה תוכנית העבודה היישובית בהתאם. שלב זה כולל גם התערבות קהילתית מהירה למניעת סכסוכים והסלמה באמצעות צוותים קהילתיים, לפי שיקול דעת הרשות ובמידת הצורך.

שלב שלישי: הערכה

בשלב השלישי אמורה להתקיים בקרה ומדידה שוטפת של אפקטיביות ההתערבות. לפי התוכנית המקורית, תהליך ההערכה והמדידה היה אמור להתבצע בידי המכון לקרימינולוגיה-באוניברסיטה העברית.

27. סמך עצאם-"עוצרים את הדימום" פעולה משולבת לצמצום האלימות החמורה ב- 7 יישובים בחברה הערבית.

28. המונח נקודה חמה משמש בדרך כלל על ידי חוקרים, כדי להתייחס לכתובות ספציפיות, צמתים, רחובות או אשכולות שבהם הפשע מרוכז.

א. חסמי תכלול כלליים

על פי התוכנית המקורית, ארגון ג'וינט-אשלים היה אחראי לתכלול התוכנית ביישובים שנבחרו להשתתף בפייולוט ועל בניית השותפות בין כלל הגורמים המעורבים ביישום בתוכנית ברמה יישובית, לרבות גופי האכיפה כגון המשטרה, הפרקליטות, הרשות המקומית ועוד. מהראיונות שקיימנו עם גורמים במשרדי ממשלה שונים ומניתוח חומרי התוכנית עולה כי בניית השותפות הייתה קריטית להצלחת התוכנית וליישומה. לאחר [הפסקת ההתקשרות עם הג'וינט](#) עברה האחריות הפורמלית לתכלול התוכנית לרשות לביטחון קהילתי, הפועלת תחת המשרד לביטחון לאומי. מהראיונות והשיחות שקיימנו עולה כי הפסקת ההתקשרות פגעה במאמצי התכלול של התוכנית ובבניית השותפות בין הגופים הרלוונטיים, החיונית להצלחת התוכנית וליישומה, והובילה לקשיים ולירידה ביעילות של התוכנית וביכולתה לספק פתרונות משמעותיים.

את תוצאותיה השליליות של הפסקת ההתקשרות עם הג'וינט אפשר לראות בשטח. דבריהם של המרואיינים מצביעים על קיפאון ביישום התוכנית ועל אתגרים רבים בממשקים בין המנהלים היישוביים לבין פעולות גורמי האכיפה, כפי שיובהר בהמשך.

הקיצוץ בתקציבי הרשות לביטחון קהילתי עלול להעמיק את המחדל ומעלה חשש כבד לעתידה של תוכנית "עוצרים את הדימום"²⁹. על משרדי הממשלה האמונים על יישום התוכנית להשקיע מאמצים בתכלול התוכנית ובבניית ממשקים יעילים ויחסי אמון בין הגורמים השונים, לרבות עם הרשויות המקומיות המשתתפות בפייולוט. כמו כן על משרדי הממשלה להקצות את התקציב הנדרש לגוף המתכלל כדי להבטיח את יישום התוכנית.

ב. חסמים הקשורים למשטרה

בכמה ראיונות עלתה הבעיה של אי-קבלת מידע ועדכונים שוטפים מהמשטרה לגבי המצב בנקודות החמות, לרבות מאמצי טיפול, התערבות ואכיפה. חלק מהמנהלים היישוביים הדגישו את החשיבות של קבלת מידע ועדכונים שוטפים כדי להבין אם חל שינוי כלשהו בסוג העבירות ובאירועי האלימות והפשעה בנקודות החמות ובמקומות אחרים ביישוב, כדי שהרשות המקומית תוכל לבחור באופן מושכל את הטיפול וההתערבות הדרושים.

אחד המרואיינים ציין: "אחד האתגרים שניצבו בפנינו הוא אי-קבלת מידע ועדכונים שוטפים מהמשטרה לגבי המצב בנקודות החמות בפרט והמצב במקומות אחרים." מרואיין אחר אמר: "איתור הנקודות החמות נעשה לפי קריאות ל-100, התייעצות עם המשטרה, תלונות תושבים והיכרות עם המקומות ביישוב. היה קשה לקבל מידע מהמשטרה, שלא רצתה לתת מידע רחב לגבי הנקודות החמות." מרואיין אחר סיפר: "נקודות חמות אותרו לפי הניסיון של המחלקה, לפי מידע מסיירת ההורים, ודרך התוכנית הממשלתית "מגרשים מוארים".

לסיכום, בעיות בזרימת המידע על פעולות האכיפה מטעם המשטרה הקשו מאוד על יישום התוכנית ביישוב ועל בחירת הפעולות המדויקות הנחוצות ליישום התוכנית.

29. ליטמנוביץ, י', לוטן, ת'. "פגיעה ברשות לביטחון קהילתי היא פגיעה בביטחון הלאומי". המכון הישראלי לדמוקרטיה, 17 במרץ 2025.

המלצות

- המשטרה תבוא לפנישות צוות העבודה הקבוע עם עדכון שוטף על הנקודות החמות, בדגש על סוג האלימות והפשעה ומאמצי האכיפה.
- המשטרה תדווח על כל שינוי בסוג האלימות והפשעה בנקודות החמות, כדי להתאים את הטיפול בהן ולסייע ללמידה על מידת הצלחתן של ההתערבויות מצד כלל הגורמים.
- יוסכם על פרמטרים ומדדים קבועים מראש, שיאפשרו פילוח נתונים כמותיים על העבירות המתבצעות (למשל, טופס שיכיל נתונים על סוג העבירה, סוג הפגיעה והמיקום) ויבטיח את השמירה על פרטיותם של כלל המעורבים בהתאם לחוק.
- ועדת ההיגוי המקומית, בשיתוף המשטרה, תקבע קריטריונים שקופים וברורים לגבי העברת מקרים לאכיפה או לשיקום.

ג. חסמים הקשורים במעורבות קהילתית

דרך הראיונות זיהינו כי המעורבות של הקהילה בתוכנית "עוצרים את הדימום" מוגבלת, אף כי נודעת חשיבות רבה להשתתפות הקהילה בזיהוי סוגי הפשיעה והאלימות, גיבוש פתרונות מותאמים ומניעת פשיעה מקומית. תהליכים שבהם תושבים מקומיים לוקחים חלק בזיהוי בעיותיהם ובפתרון מעודדים העצמה מקומית ולכידות חברתית. מעורבות הקהילה יוצרת שיקוף מדויק יותר של צורכי הציבור בכל הנוגע לפשיעה שכונתית. מאמר העוסק בפשיעה ואלימות בדרום אפריקה הדגיש את החשיבות של שיתוף הקהילה בתהליך ההתערבות המקומי, ובזיהוי צורכי הקהילה והתאמת המענים לצרכיה³⁰.

המודל היישובי של תוכנית "עוצרים את הדימום" שם דגש על מהלכי שיתוף הציבור וחיזוק השותפות בין גורמי האכיפה למנהיגות הקהילתית, אולם מהראיונות שערכנו עלה כי הציבור הערבי אינו רוחש אמון כלפי המשטרה. באחד הראיונות נאמר: "הציבור אינו מביע אמון במשטרה, ובצדק. אם המשטרה תעשה את תפקידה כראוי, הבעיה תיפתר." בראיון אחר צוין: "אני בעצמי פניתי למשטרה כמה פעמים ודיווחתי על תחנת סמים קרוב לבית שלי, אבל עד כה המשטרה לא עשתה כלום והתחנה עדיין פעילה."

המלצות

- המנהל היישובי יבחן את הטיפול בנקודות חמות תוך היוועצות עם נציגי הקהילה ובאמצעות מפגשי שיתוף הציבור, כדי להתאים את הטיפול לצורכי הקהילה המקומית (לדוגמה באמצעות הצגת תוכנית לטיפול כאמור וקבלת משוב מנציגי הקהילה).
- המשטרה תפעל ליישום שלטון החוק ולחיזוק האמון בקרב החברה הערבית על ידי הגברת מאמצי האכיפה למניעת פשיעה, שקיפות ושיתוף בקבלת החלטות.

ד. חסמים הנוגעים למגבלות כוח אדם ומשאבים ברשות המקומית

במהלך הראיונות עלו חסמים רבים שנוגעים לרשות המקומית האחראית על הפעלת התוכנית, כולל חסמים הקשורים במשאבים וכוח אדם (עומס גדול על המנהל היישובי שאינו מתוגמל על כך כראוי) וקשיים ביצירת שיתופי פעולה בין מחלקות שונות ברשות המקומית.

30. Landman, Karina, and Susan Lieberman. "Planning against crime: preventing crime with people not barriers." South African Crime Quarterly 11 (2005).

על פי התוכנית, המשטרה והפרקליטות אמורים לגבש בכל יישוב רשימות של יחידים המעורבים במעגלי אלימות חמורה ופשע. לאחר מכן ייבחנו שתי דרכי פעולה אפשריות: מיצוי הליכי אכיפה בהתאם להוראות הדין; ובחינת ההתאמה להליך שיקומי או טיפולי, בכפוף להסכמת האדם המעורב. אם אותו אדם מסכים להשתלב בהליך שיקומי, פרטיו יועברו לרכז תל"ם ולמנהל אגף הרווחה ברשות המקומית לצורך ביצוע אבחון והגדרת מענה טיפולי או שיקומי הולם, כגון טיפול בהתמכרויות, הכשרות מקצועיות ועוד. מהראיונות עולה כי בחלק מהרשויות שבהן התקיים הפיילוט גויסו לתוכנית אנשי צוות כגון רכז תל"ם, רכזי קהילה (נוכחים בנקודות החמות) ומדריכי מוגנות (עובדים עם צעירים), אך לאור הדרישה לעבודה בשעות לא שגרתיות וללא תמורה מספקת קשה לגייס כוח אדם לתפקידים אלה. בנוסף, חלק מאותם עובדים התקבלו לעבודה ללא קבלת הדרכות והכשרות מתאימות, ולא ברור אם יש קריטריונים ברורים לטיפול. חסמים אלה הופכים את עבודת הרכזים בכל הנוגע לטיפול ממוקד-אנשים לקשה במיוחד.

בחלק מהראיונות עם המנהלים היישוביים עלה כי התוכנית הוסיפה לתפקידם עבודה קשה ואינטנסיבית, אך הם לא תוגמלו בהתאם. המנהל היישובי הוא הגורם המתכלל של הפיילוט ברשות המקומית: הוא מכנס ומרכז את ועדת ההיגוי המקומית, יוצר קשר עם גורמי האכיפה, מנהל את הרכזים והמדריכים שאמורים לעבוד בשטח, יוצר ומתחזק שותפויות עם הקהילה ובונה שיתופי פעולה עם שאר המחלקות ברשות המקומית. את כל המשימות הללו הוא אמור לבצע במסגרת הפיילוט בנוסף לעבודתו הרגילה כאחראי על מחלקת הביטחון הקהילתי וכמי שמופקד על תכנון, בקרה, פיקוח ותכלול של התוכנית למניעת אלימות, סמים ואלכוהול ביישוב. תוספת זו של אחריות לפיילוט בנושא קשה וסבוך כמו מיגור פשיעה ואלימות נעשתה ללא התחשבות בעומסים שהמנהל היישובי מתמודד איתם ממילא, באופן שמעלה תהייה בדבר יכולתו לקדם את הפיילוט ולהוביל להצלחתו.

היבט נוסף של מגבלות כוח האדם והמשאבים נוגע ליכולתיהן המוגבלות של הרשויות המקומיות הערביות להשלים תקציבים ממשלתיים דלים לצורך תפקוד מיטבי של התוכנית. 96% מכלל הרשויות המקומיות הערביות נמצאות באשכולות חברתיים-כלכליים 1-5, ורבות מהן נתונות במשבר פיננסי מתמשך, הפוגע ביכולתן לספק שירותים מגוונים ואיכותיים לתושביהן כתוצאה מאפליה ארוכת שנים וממחסור במשאבים ובקרקעות לפיתוח. מחקר שערכה עמותת סיכוי-אופוק על מקורות ההכנסה של הרשויות המקומיות הערביות מצא פערים גדולים במקורות ההכנסה העצמיים של הרשויות הערביות בהשוואה לכלל הרשויות המקומיות בישראל³¹. הרשויות המקומיות הערביות מתקשות אפוא להשלים את התקציבים הממשלתיים הדלים, שאינם מספיקים לטיפול מקיף בתופעה, כפי שצינו חלק מהמנהלים היישוביים.

אחד המראיינים אמר: "התקציב להפעלת התוכנית מוגבל מאוד, כך שאי אפשר לגייס רכזי קהילה בהתאם לצורך העולה בשטח. גייסנו שני רכזי קהילה אבל הם לא יוכלו לענות על הצורך הקיים ביישוב, הדורש התערבות רחבה יותר." מראיין אחר הוסיף: "תוכנית 'עוצרים את הדימום' חשובה אך לא מספיקה, יש שינוי אך הוא לא משמעותי. התקציב גם לא מספיק לטיפול הולם בפשיעה ובאלימות." כפי שהוזכר לעיל, אין בהכרח הלימה בין רמת הפשיעה ביישוב לבין התקציבים שניתנו לרשויות הפיילוט.

31. שני, נ', וסוייד, ל'. מקורות ההכנסה של הרשויות המקומיות הערביות. עמותת סיכוי-אופוק, ינואר 2022.

המלצות

- עבודת הרשויות המקומיות המשתתפות בפילוט תחזוק באמצעות העברת התקציבים הנדרשים. הקריטריונים לתקצוב התוכנית ייקבעו על סמך גודל האוכלוסייה ושיעור מקרי האלימות בצורה שתשקף את הצרכים התקציביים השונים של הרשויות המשתתפות בתוכנית.
- תקציב הפילוט יכלול תגמול ראוי למנהלים היישוביים של התוכנית ברשות המקומית ולרכזים הנוספים באופן שישקף את האחריות המוטלת עליהם.
- כוח האדם ברשות המקומית יקבל הכשרות מתאימות כדי לבצע את עבודתו המקצועית בצורה התואמת את המטלות, לרבות טיפול ממוקד באנשים המעורבים במעגלי אלימות.

ה. חסמים הנוגעים לשיתוף פעולה בין מחלקות ברשות המקומית

הצלחת תוכנית "עוצרים את הדימום" מצריכה שיתוף פעולה בין מחלקות שונות ברשות המקומית, שכן היא פועלת בצירים שונים וכוללת מעורבות של מחלקת הביטחון הקהילתי לצד מחלקות ההנדסה, הרווחה, החינוך והמחלקות לשיפור פני העיר (שפ"ע). מודל העבודה של התוכנית דורש שיתוף פעולה בין כלל הגורמים ברשות המקומית וחיזוק ההיכרות האישית בין כל העוסקים במלאכה. כך למשל, מחלקת הרווחה אחראית על הליכים שיקומיים של מחוללי הפשיעה, בעוד מחלקת ההנדסה ומחלקת שפ"ע אחראיות על יישום הפעילות בנקודות החמות, כמו פינוי פסולת וגרוטאות, בניית מתקנים חדשים, שיפוץ מבנים קיימים ועוד.

המנהל היישובי אחראי על תכלול התוכנית והובלתה ומרכז את עבודת ועדת ההיגוי המקומית. כדי להצליח בתפקידו במסגרת הפילוט הוא זקוק לשיתוף פעולה של המחלקות האחרות, אך אין לו סמכות לחייב אותן לשיתוף פעולה ולתעדף את התוכנית. בנוסף, היות שחלק מהרכזים העובדים בתוכנית אינם כפופים כלל לסמכותו (אלא למשל למנהל מחלקת הרווחה), יכולתו לנהל אותם ולפקח על עבודתם היא מוגבלת. החשיבות של שיתוף הפעולה בין המחלקות עלתה גם בראיונות שקיימנו, ובאחד מהם הודגש כי שיתוף פעולה בין המחלקות יכול אף לתרום ללכידות בין המחלקות ולהוביל לשיתופי פעולה רחבים יותר.

אף ששיתוף הפעולה של מחלקות אחרות ברשות המקומית עם המנהל היישובי הכרחי ליישום יעיל ומוצלח של התוכנית, הוא תלוי במידה מסוימת במידת הפניות של המחלקות השונות, בעומסים המוטלים עליהן וברצון הטוב של העובדים בהן.

המלצות

- ראש הרשות או מנכ"ל הרשות ימונו ליושבי ראש של ועדת ההיגוי המקומית כדי ליצור מחויבות גבוהה לתוכנית ביישוב וחלוקת עבודה ברורה בין המחלקות ברשות המקומית.
- יוקם פורום פנים-רשותי, הכולל את מנהלי המחלקות הרלוונטיים ליישום התוכנית, שאותו יוביל המנהל היישובי וראש הרשות או המנכ"ל יהיה מעורב בו ויעקוב אחר יישום התוכנית. לחלופין, מנהלי המחלקות הרלוונטיות יקפידו לדווח על פעולותיהם במסגרת התוכנית לוועדת ההיגוי המקומית.

ו. חסמי מדידה והערכה

השלב השלישי בתוכנית "עוצרים את הדימום" נועד לעסוק בבקרה שוטפת ובהערכה של מידת האפקטיביות של ההתערבויות שננקטו בשני השלבים הראשונים. שלב זה היה אמור להוות מרכיב מרכזי בתוכנית ולשמש בסיס להבנת הצלחותיה, איתור הכשלים שיתגלו בה, וגיבוש המלצות ליישום עתידי ביישובים נוספים. בהתאם לתכנון, שלב זה הוטל על המכון לקרימינולוגיה באוניברסיטה העברית.

בפועל שלב זה לא בוצע כלל, והיעדר תהליך ההערכה פוגע באופן מהותי ביכולת לבחון את תוצאות ההתערבות וללמוד מהן. יתרה מכך, מחדל זה מונע את האפשרות להציג את הפיילוט כמודל שאפשר להרחיב או להעתיק, ובכך מחליש את הפוטנציאל של התוכנית לתרום לשינוי מערכתי רחב.

על כן, לצד הדגשת הצורך האקוטי להניע מהלך הערכה יסודי ומקצועי לתוכנית, אנו מקווים שמסמך זה יוכל לשמש כמפת דרכים ראשונית לגוף שימונה לבצע הערכה זו.